

Renesance v Itálii v 2. pol. 15. stol.

- Nové objevy umělců fascinovaly po celé Evropě – umění se dá využít nejen pro vyprávění biblických příběhů, ale může zobrazit zlomek skutečného světa.
- Gotický sloh – mezinárodní sloh x Renesance – města a cechy (hlídali si svoje specifikum).
- Cechy - bohaté společnosti, rozhodují o chodu města, financují stavby. Hlídali svoje umělce – dělali problém se zaměstnáním cizích umělců – jen ti nejslavnější mohli tvořit svobodně.

Malířské školy

- Téměř v každém městě malířská škola.
- Mladí chlapci v učení u mistrů – bydleli u nich a „sloužili“ celé rodině.
- Nejprve se učili připravovat barvy a plátna.
- Postupně mohl dokončovat nějaké rozdělané malby mistra. (šaty postav, vlajky atd.)
- Později maloval obraz dle mistrovi skici.

Florencie

- Centrum vzdělanosti a humanismu.
- Universita. (Latina a Řečtina)
- Medicejové – vládnoucí rod (15.stol.) – mecenáši umění.
- Platónská akademie – kolem Medicejů, studium Platóna a jeho následovníků.
- Výtvarný umělec by měl být vzdělanec.
- Objev myšlenky, že je umělec svou inspirací účasten na ideách (Platón) – umělecké dílo – duchovní hodnota.
- Stoupající společenská prestiž umělců je pozvolný proces.

Leon Battista Alberti (2.pol. 15.st.)

- Byl humanista a právník = architekt neexistoval – není rozdíl mezi plánováním a provedením. Na stavbu vliv spousta lidí – objednatelé, mistři díla atd.
- Napsal spis *O malířství* – oraz je jako plocha okna, proto nutná geometrická perspektiva – koncepce Florentské (později i Římské) malby – kresba.

Architektonické práce

- Kostel sant Andrea v Mantově.
- Pojetí fasády jako obrovského vítězný oblouk – římský vzor.

- Jak stavět obyčejné obytné domy?
- Nešlo se inspirovat římskými chrámy a soukromé domy se z římské doby nezachovaly.
- Jak propojit obytný dům s klasickými tvary?
- Řešení našel Alberti.

Palazzo Rucellai ve Florencii

– třípatrová budova. Pro výzdobu průčelí použil římský způsob řetězení řeckých řádů nad sebou: toskánský, iónský, korintský.

- Okna jsou oddělena pilastry.
- Horizontála je vyrovnávána vertikálním prvkem.
- Románská okna – nově přepažená – vznikají dvě obdelníková s půlkruhovým nádstavcem

- <https://www.youtube.com/watch?v=MHuUBkyF8KI>
- 01:00 – 03:20
- Palác Medici-Riccardi:
- <http://italie.svetadily.cz/toskansko/florencie/palac-medici-riccardi/lokality>

- <https://www.youtube.com/watch?v=KXkklNf8xc0>

Nejslavnějším malířem pracujícím pro Medicejské – **Sandro Botticelli**

- Zdůraznění kresby, idealizace postav, obohacení obsahu
- Znamení kreslíř – pohyb figury
- Čistá linie připomíná dřevoryt – vymezuje tvar a kompozičně spojuje obraz.
- V době jejímž ideálem byla hubená postava s dlouhým a plochým poprsím – vytvořil nový ideál ženy s úzkým obličejem a smutnými očima.
- Jeho figury – nepřirozené pózy, roucha vlají.

Důraz na humanismus

- Klade důraz na obsah.
- Mytologické náměty.
- V ranném období obrazy Madon.
- Figurální kompozice působí jako plošná dekorace, než jako plastický tvar v prostoru.
- Jeho umění – populární u preraffaelisté (19.st. Anglie)
- Slávu mu přinesly dva obrazy – **Zrození Venuše a Primavera/Jaro** – oba pro vilu Lorenza Medici

Zrození Venuše

- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/850-botticelli-zrozeni-venuse-1483-85>
- 00:00 – 1.48

Primavera

- <https://www.youtube.com/watch?v=qwZn852brII>
- Uprostřed Venuše – jako matka příroda, nad ní Amor vypouští šíp. Merkur zahání mlhu, Grazie tančí, Flóra v květovaném šatu, Zefyr přináší Primaveru.

Raffael Santi

- Působil ve městech – Urbino, Florencie a Řím
- Zemřel roku 1520 na horečku, kterou dostal při archeologických výzkumech v římských zříceninách.
- Ušlechtilá kompozice, elegance a sentimentální něha.
- Maloval Madony – vrcholným dílem jeho prvního období je variace Perugiova (jeho učitel) **Zasnoubení Panny Marie**

Rané dílo

- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/1593-rafael-zasnoubeni-panny-marie-1504>

- Ve Florencii se připojil k renesančnímu ideálu pod vlivem Leonarda a Michelangela.
- Za Florentského pobytu namaloval spoustu madon v nichž rozvíjel Leonardův příklad.
- Obraz Kladení do hrobu – silný vliv Michelangela - postava Krista volná obměna Mich.Piety.

- Vrcholné období – nástěnná malba v Stanza della Signatura ve Vatikánu.
- Alegorické náměty – teologie, filozofie, poezie, právnictví
- Nejslavnější **Athénksá škola**
- Uprostřed realista Aristoteles, ukazující plochou dlaní k zemi, a idealista Platón, zdvihající prst k nebi.
- Nahoře stojí metafyzikové a dole přírodní filozofové – obě skupiny spojuje Diogenes, ležící na schodech.

- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/1614-raphael-atenska-skola-1509-1511>
- 01:00 – 03:20
- Raffael ukazuje mistrovství v zobrazování skutečnosti a nové pojetí slohu.
- Základní složkou je krása – vybírá z vhodných modelů
- Mohutné tvary postav a jejich ušlechtilé chování
- Michelangelův vliv (maloval současně v Sixtinské kapli)

- Největší popularitou získaly jeho Madony
- Vrcholným dílem – **Sixtínská madona** – ideální prostor – Madona kráčí po zeměkouli s dítětem v náručí a sv. Sixtus a sv. Barbora klečí na oblacích.

- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/725-rafael-madona-se-stehlikem-1505-6>
- Kresba důležité místo v Raffaelově tvorbě, kromě Leonarda byl mezi svými současníky nejhorlivějším kreslířem.
- Vycházel ze studia přírody – nejprve kreslil postoj podle loutky, pak akt podle modelu a pak drapérii podle reálné předlohy – tento způsob přešel do výuky kreslířských akademií a udržel se až do 20.stol.

Leonardo da Vinci

- Malíř, sochař, inženýr, stavitel, architekt, hudebník, zpěvák, básník a vědec.
- Levoboček notáře – vyrostl v domě otce spolu s dětmi z jeho čtyř manželství.
- Měl se stát právníkem, ale už v mládí výrazný výtvarný talent.
- Verocchio jej vzal do učení – později se jím cítil překonaný.
- Žil střídavě ve Florencii a Miláně.

- Jeho dílo obsahuje i obrovskou literární pozůstalost.
- Povedených děl zanechal jen velmi málo – touho po absolutní dokonalosti – stále zlepšoval své práce.
- Nejranější obraz Klanění tří králů zůstal v prvním podmalování.
- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/1145-leonardo-da-vinci-klaneni-tri-kralu-1481-mov>
do 01:02

- Madona se třemi králi je komponovaná do trojúhelníku – trojúhelníková kompozice spojuje studie podle přírody ve vyšší uměleckou jednotu.
- Typ líbezné Madony s mírným úsměvem prochází celým Leonardovým dílem.
- Poprvé odjíždí do Milána – nedostatek příležitostí k uplatnění.
- Zde tvoří dva významné obrazy:

Madona ve skalách

(Louvre, Paříž 1483/93)

- Fantaskní krajina
- Symbolický výjev
- Trojúhelník je nahrazen prostorovým uspořádáním
- Šerosvit – stupňuje plastičnost obrazu
- Světlo z levého horního rohu
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Madona_ve_skal%C3%A1ch

Poslední večeře

- Klášter S.Maria delle Grazie v Miláně (1495-98)
- Účinek slov – předjímání barokního zájmu o psychologickou charakteristiku.
- Zmenšuje stůl, aby zdůraznil postavy – realita ustupuje myšlence.
- Leonardo nemaloval technikou fresky, ale olejovou temperou (chtěl opravovat) – obraz začal záhy opadávat.
- V dalších století hrubé opravy – dnes jen torzo
- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/1080-leonardo-posledni-vecere-1495-98>

Mona Lisa 1503 - 6

- Za druhého pobytu ve Florencii.
- Slávu přinesl její úsměv – bezděčný úsměv.
- Žena florentského patricie Francesca da Gioconda.
- Sleduje zde svůj ideál ženské krásy – objevuje se ve všech jeho ženských postavách.
- Pečoval o pohodlí modelu (hudba, tanec a veselou společnost)
- Fantastické krajiny v mlhách – kontrast k obnaženým částem těla – modelace – duše malířství.
- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/355-leonardo-da-vinci-mona-lisa>
- 00:50 - 2:30

- Leonardo představuje syntézu a vyvrcholení renesančního realismu 15. století a zároveň jeho převedení do nového slohu vrcholné renesance.
- Na jeho dílo navazují umělci ze severní Itálie.
- Ve Florencii byl jeho vliv zastíněn Michelangelem

Michelangelo Buonarroti

- Architekt, sochař, malíř a básník.
- Ve třinácti vstoupil Michelangelo do malířské dílny, pak se stal žákem sochaře na mediceské akademii ve Florencii.
- Působil střídavě v Římě a ve Florencii.
- Přesto, že zasáhl do všech druhů výtvarného umění, na prvním místě u něj bylo sochařství.
- Jeho malířské dílo obsahuje čtyři monumentální obrazy, z nichž každý z nich znamená novou epochu.

- Michelangelo naplňuje renesanční ideál. Kreslí realisticky, v antickém smyslu dokonalé tělesné tvary, popírá při tom všechna kompoziční pravidla.
- Chybí dominanta, perspektiva, propracované prostředí – důležitost pouze v propracování lidské postavy = sochař

Nástropní malba v Sixtýnské kapli

- Objednatel papež Julius II.
- Náhrada za zrušený velkolepý projekt papežského náhrobku – Michelangelo do jeho tvorby vkládal velké naděje.
- Námět – vláda Boha.
- Michelangelo zde použil mnoho architektonických článků – iluzivní architektura – rámce po obrazy
- Hlavní je střední pás – 9 obrazů – líčí stvoření světa.
- Kolem sedí 12 proroků a sibil .
- Projevil zde své sochařské cítění.

- <https://www.youtube.com/watch?v=PEE3B8Fsuc0>
- 0:42

Obraz posledního soudu (Sixtinská kapele)

- Celá plocha zdi, bez architektonického rámování.
- Vznášejí se těla spasených a klesají zatracení.
- Nahoře nebe, uprostřed soud, dole démoni a Cháron.
- Obrovské rozměry malby = bezohlednost k prostoru – potlačuje nástěnné malby i stropní fresku.
- Různorodé skupiny lidí – libovolně mění měřítko.
- Pozdní období Michelangelova života – rozchází se s renesancí.
- Obraz byl několikrát přemalován – mravní důvody.

- O jeho umělecké genialitě se nepochybovalo.
- Byl oceňován už za svého mládí.
- Po dokončení posledního soudu – velká díla v Evropě podlehla jeho slohu.
- Vyžadoval nezávislost a svobodu ve své tvorbě.

Sochařství

- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/1158-michelangelo-pieta-1498-1500>
- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/617-michelangelo-david-1501-04-mramor>

Donatello – první polovina 15. stol.

- O generaci starší než předchozí malíři.
(Raná renesance)
- Pracoval syntézou draperiové figury internacionálního gotického slohu.
- Realistický zřetel – antické památky.
- Expresivní vyjádření.

Bronzový David 1444-6

- První volně stojící socha – akt v životní velikosti.
- Osvobození sochy z vazby na architekturu.
- Naturalistické prvky.
- <https://khanovaskola.cz/video/40/297/848-donatello-david-bronz-40-leta-15-stoleti>

Nový reliéfní sloh – dva reliéfní pány obohacuje o třetí vystupující plán.

Reliéf na křtitelnici v baptisteriu v Sieně – **Herodova hostina (1425)**

Zdroje

- <https://cz.pinterest.com/pin/415668240589556339/>
- <https://cz.pinterest.com/pin/379076493619427193/>
- <http://makareus.blog.cz/galerie/krestanske-umeni/obrazek/46343940>
- <http://maka.webzdarma.cz/statnice/foto/pieta.jpg>
- <https://cz.pinterest.com/pin/433119689134354892/>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Sixtinsk%C3%A1_kaple#/media/File:Michelangelo_Buonarroti_-_Il_Giudizio_Universale.jpg
- <https://cz.pinterest.com/pin/465770786442843453/>